

SECTIO II.

ra eius generis facta plerique requirunt. An et requisitus ad praescriptionem annorum quadraginta lapsus , quem Bohmerus hic quoque videtur deposcere , adiungendus sit , ambigo.

SCHOL. Ad haec illustranda conferre utique permulta possunt , quae de observantia Imperii Romano-Germanici praecclare commentati sunt docti eius gentis viri. Conf. Selchov. in Element. iur. publ. Germ. §. 39. pag. 38. seq. et Vnger in diss. de modo probandi , et iudice circa controv. observ. Imper. Rom. Germ. concernentes. Wirsbe. ann. 1770. Eckhardi in Hermeneu. iuris. Alii.

CAPVT III.

DE AVCTORITATE , ET VSV

CONCILIORVM.

§. CLVII.

Quid Concilium?

Iam ad Concilia venio , quorum post sacram scripturam, divinasque et Apostolicas traditiones eximia semper auctoritas fuit. Ipsa etenim , ut Tertullianus aiebat , totius nominis christiani repraesentatio peculiari visa est digna veneratione. Sunt autem in Ecclesia Dei Concilia , quod comitia in rebus publicis , Praelatorum nempe convenit co fine coadii , ut de negotiis Ecclesiae salutem cernentibus statuant , et felicitati populi christiani iubitis consilii provideant.

SCHOL. Concilium Latine dicitur , synodus Graece, utrumque vocabulum vario sensu ab antiquis usurpatum satis constat. Vid. Bingham orig. Eccles. vol. 3. pag. 123. et Du-Fresne in Glossar. Agimus vero hoc loco de Conciliis tantum mere Ecclesiasticis ; non iis quoque , quae

CAPVT III.

Illustr. de Rieger mixta vocat. Instit. iur. Eccles. part. 1. set. 2. cap. 5. §. 230. Utique conventus eius generis nec hodie esse extra usum videntur , et olim erant frequentissimi , vid. Thomasinus part. 2. lib. 3. cap. 46. Petrus de Marca lib. 6. cap. 24. Steph. Baluzius in praefat. ad capitular. Reg. Franc. Verum Comitia ne illa Regnorum fuerint , an Concilia , non perinde in conspicuo est positum. Comitia mavult appellari Schmidtius Inst. iur. Eccles. tom. 1. cap. 1. set. 2. §. 17. Nec valde repugno ; sed comitorum istorum a Concilis discrimen quibus iudicis confici debeat , vellem , ostendere non praetermisset vir doctus. Conf. Cennius in Antiq. Eccles. Hisp. tom. 2. diss. 4. cap. 4. §. 15. seqq. et Walch. in Histor. Concil. pag. 494.

§. CLVIII.

Quid Concilium OEcumenicum?

Conciliarum duplex genus est. Alia nimurum sunt Generalia. Graeci Synodos OEcumenicas vocant. Alia vero Particularia. Generalia seu OEcumenica Isidoro illa sunt , quae Sancti Patres ex omni terrarum orbe convenientes iuxta fidem evangelicam et Apostolicam celebrant . Cuius quidem canonis non hic sensus est , quasi generale Concilium non esset , cui omnes ex orbe terrarum Patres non interfuerunt , quale exstitisse aliquod trispium nemo sanus dixerit , sed quod id demum generale Concilium dicatur , ad quod omnes ex orbe Christiano Episcopi de negotiis sibi propositis iuxta fidem Evangelicam et Apostolicam deliberaturi eo numero conveniunt , ut Ecclesiam universam repreäsentent. Hac ratione ab Augustino libro tertio contra Donatistas Concilia plenaria totius orbis , et plenaria universae Ecclesiae Concilia appellata sunt.

SCHOL.

SCHOL. Plenarium tamen, imo et *universale* interdum Concilium illud dicitur, quod proprio nationale vocant, ut Bellarminus observat, lib. I. de Concil. cap. 4. non quod essent totius Ecclesiae, sed quod integræ cuiusdam nationis Concilia: opportune enim advertit Natalis Alexander Sae. III. diss. 24. ea fere semper plenaria et universalia dicta esse cum quadam limitatione, quae a vere OEcumenica scilicet, ut *Concilium plenarium Africæ* Augustino saepenumero laudatum, et *Concilium Italici regni universale*, de quo Ioannes VIII. in epistola sexta et quinquagesima.

§. CLIX.

Concilium generale quando legitimum?

Generale quod est Concilium (§. CLVIII.) idem non semper etiam est *Legitimum*. Enimvero legitimum ut esse possit Concilium, plura desiderantur. Atque hoc in primis, ut ad illud totius Ecclesiae Episcopi rite convocentur; quique volunt interesse, nisi iusta de causa ne excludantur. Hi enim omnes a Deo positi sunt in Ecclesia Pastores et Doctores, ad quos est illud Pauli Apostoli: *Attende vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Hoc præter alia vitium in secunda synodo Ephesina notavit Leo M.¹ his verbis: *In ipso autem iudicio non omnes qui convenierant, interfuisse cognovimus. Nam alios reiecerat, alios didicimus intromisso.* Alterum est requisitum, ut tot convenient ad tales Episcopi, qui apti sint ac sufficient ad Ecclesiam universam vero representandam. Quot autem, qualesve Episcopi ad hanc totius nominis Christiani representationem desiderentur, difficile factu est ut omnino determinetur. Sane omnes ut convenient necesse non est (§. CLVIII.). Quin ne hoc qui-

¹ In epist. 24. ad Theodos. Imper.

CAPVT III.

199

quidem, ut pars saltem maior Episcoporum totius orbis inter sit. Quid enim vetat, quo minus coetus Episcoporum aliquis representare possit omnes reliquos, etsi hi qui adsunt, multo iis, qui absunt, numero cedant?² Porro autem magno studio cavendum est, ne temeritate maiore, quam consilio maturo ac deliberato res Ecclesiæ agantur: Conservanda est norma a maioribus sapienter instituta: Remoto omni rerum ac seclæ studio communem omnem salutem unam omnium spectet delibera-
ratio, imprimisque providendum, ut *Episcopi in negotiis, et deliberandis, et sanciendis, plena gaudent libertate.* Haec enim ubi abest, non quod quisque sentit ipse, sed quod vis extorquet metusque, pronuntiat. His pene de causis Leo P. in ea, quam dixi, ad Theodosium Augustum epistola, Ephesinam Synodum alteram improbabat: *Concilium Episcoporum, inquit, quod propter Flavianum in Ephesina civitate fieri præcepistis, et ipsi fidei probatior obesse, et omnes Ecclesiæ vulnerare .... Haec autem ideo processit, eo quod non pura conscientia et recto iudicio secundum consuetudinem hi, qui collecti sunt, de fide et errantibus protulerunt. In ipso autem iudicio non omnes, qui convenierant, interfuisse cognovimus, nam alios reiecerat, alios didicimus intromisso, qui pro supradicti sacerdotis arbitrio imp̄is subscriptionibus captivas manus dederunt.*

SCHOL. Conf. omnino Opstract loc. cit. §. 5. Praeter hos non ignoro alios ac plures OEcumenici ac legiti-
mi Concili characteres describi: sed eos valde contro-
versos, cuiusmodi sunt *convocatio Pontificis, praesidium eius, confirmatio decretorum.* Dicam alio loco de singulis. Hic, opinor, iis abstinere interim licuit.

§. CLX.

² Vid. Opstract. de loc. Theol. diss. 4. quasit. 1. §. 4.

§. CLX.

De his unde constare potest?

Tam multa vero quum sint, quae sincera apertaque Maiorum traditio ad generale ac legitimum Concilium requirat, nec illa tamen ita sint in promptu, ut quasi oculis cernantur; quae aīs, ineunda nobis ratio est, ut quae pro legitimi Concilis habenda sint, constare certo possit? Pontificiam confirmationem spectandam monet Schmidius: Ego consensionem Ecclesiae Catholicae. Hac certe, non illa ratione adversus Arianos probat Athanasius pro generali ac legitimo habendum esse Concilium Nicaenum in epistola ad Episcopos Africanos: *Huic certe Concilio, inquiens, universus orbis ad sensum praebuit.* Eadem ratione uititur adversus Donatistas S. Augustinus¹: *Illi temporibus, antequam plenarii Concilii sententiam totius Ecclesiae consenso confirmasset.* Et iterum: *Nobis tutum est, inquit², in ea non progredi aliqua temeritate sententias, quae nullo in catholicis regionali Concilio coepit, nullo plenario terminata sunt: id autem fiducia securae vocis adserere, quod in gubernatione Domini Dei nostri et Salvatoris Iesu Christi, universalis Ecclesiae consensione robaturum est.* Atque ut omittam Leonem in epistola ad Leōnum Augustum, ista eadem ratione Chalcedonensis Synodi decreta recipienda esse contendebat Facundus: *Si quam reverentiam, inquiens, deferimus etiam Synodibus constitutis ab Ecclesia universalis receptis.* Nempe certa quidem est et infallibilis in se Concilii legitimate celebrati auctoritas: sed quia persaepe, an legitimate celebratum fuerit, potest in dubium revocari, id tum demum etiam *quoad nos* constabit certissime, quum ab Ec-

¹ Lib. i. de bapt. cap. 18.

² Lib. 7. cap. 53.

CAPVT III.

201

Ecclesiis receptum fuerit. Ita post Petrum a Solo tradidit doctissimus Opstraetius loc. cit. §. 6.

SCHOL. Quare, quam hic exquirendae veritatis viam commendat Author principiorum iuris publici Ecclesiastici Catholicon cap. 6. §. 39. ei quidem usus esse potest in Conciliis cuiusdam canonibus ac decretis ab Ecclesiis recipiendis: nullus autem, ubi ea constat Ecclesiae totius auctoritate roborata. Neque enim *idem modus esse debet, atque ordo quaerendi post definitionem Concilii totius Ecclesiae consensione firmati, qui fuit ante definitionem*, ut ait Facundus. Eiusmodi Concilia quae sint, et quatenus probata Ecclesiae, nunc dicendum est.

§. CLXI.

Concilia Generalia Orientalia.

I. *Nicaenum I.* anno 325. a Constantino M. in causa Arii convocatum¹. An praevio, ut contendit Baroniūs, Sylvester P. consensu, incertum est². Eius tamē locum in conventu Patrum Hostius Cordubensis obnuit³. Canonies editi sunt non plures, quam viginti; Arabici enim, quos Turrianus edidit, et Abrahamus Echelensis vindicare est adgressus, ab omnibus reiiciuntur⁴.

A. Epistola Concilii ad Sylvestrum relata apud Labbeum tom. 2. pag. 58. et alia Sylvestri responsoria suppositiæ sunt. Espen. *dissert. de Synod. Nicaen.* §. 11. Natalis Alexander in *Hist. Sac.* IV. cap. 3. art. 4. §. 2. ut et acta Synodi Romanae apud Harduin. tom. 1. pag. 527. quod ostendit Tillemontius tom. 7. pag. 266.

AA. Huic proximum est Sardicense, ad preces potissimum

Cc

si

¹ *Natalis Alexander Sac.* IV. dist. 11.

² Richer. lib. 1. cap. 2.

³ *De Marca lib.* 5. cap. 3. §. 3.

⁴ *Berardus tom.* 1. pag. 76.

SECTIO II.

sum S. Athanasi ab Imperatore convocatum. Natalis Alexander Sae*c.* IV. *dissert.* 27. *art.* 1. Praefuit Hosius. Quo iure, disceptatur, de Marca *lib.* 5. *cap.* 4. Editi canones viginti et unus; Berardus *tom.* 1. *pag.* 141. Pro OEcumenico habent Natalis Alexander *citat.* *dissert.* *art.* 3. et Christ. Lupus *diss.* in *Synod.* *Sardic.* §. 5. de Marca, Berardus, et alii, quibus consentio.

II. *Constantinopolitanum* I. iussu Theodosii coactum anno 381. ¹. Unde falsum necesse est *Baronum*, qui consulto prius, et auctore Damaso illud colisse scripsit. Ex Occidente praeter Acholium Tessalonicense Episcopum nemo adfuit, quem Damasi vices obiisse falso creditum est ². Huic Concilio tres Praesides dedit *Walchius* ³ manifesta, ut opinor, trium diversarum Synodorum confusione ⁴. Editos esse quosdam canones, certum est. At quot? *Dionysius Exiguus* tres: septem habet *Isidorus*; sed illius haud dubius auctoritas est potior ⁵. Parum enim verisimilis est conjectura Christ. *Lupi*, praetermissos a *Dionysio* fuisse reliquos, quod sciret, Ecclesiae Romanae minus gratos esse.

A. Canonem tertium Baronius commentitum falso dicit. Natalis Alexander Sae*c.* IV. *diss.* 38. *art.* 2. Pagius ad ann. 381. n. 8. 9. An, et quomodo a Latinis receptus, docet Steph. Baluzius *ad lib.* 5. *cap.* 21. §. 11. seqq. Natalis Alexander *citat.* *dissert.* *art.* 5.

III. *Ephesinum Concilium*, quod tertium inter generalia locum obtinet, ad sopiaendos Nestorii tumultus indixit *Theodosius* anno 431. ⁶. Indictum inconsulto *Cœlestino P.* multis et documentis, et testimonis explo-

rata

¹ Pagius in crit. ad ann. 381. n. 4.

² Baluzius *ad lib.* 5. *cap.* 20. §. 9. et 10. et *cap.* 21. §. 7.

³ Hist. Concil. Sae*c.* IV. §. 113.

⁴ Natal. Alexander Sae*c.* IV. *cap.* 3. *art.* 11. §. 2.

⁵ Epen in Concil. Constant. §. 12.

⁶ Pagius in critic. ad annum 430. num. 19. et 431. n. 11.

et 12.

CAPVT III.

ratum est ⁷. Praefuit *Cyrillus*, quum sedis sua iure, tum etiam legationis Pontificiae munitus ⁸. Damnatus, ac sede sua pulsus *Nestorius* turbavit aliquandiu Synodi consilia; Caesar veritus, ne in publicam perniciem contentio desineret, suspensiis rebus interim ab utraque parte gestis ⁹ legatos ad se mitti iubet. Vicit causa orthodoxorum; restituta pace, auctorunque impetrata a Caesare confirmatione Concilium solutum est. Canones eius oœta sunt. Vid. Berardus *tom.* 1. *pag.* 264.

IV. *Chalcedonense* indictum est a *Marciano Imp.* ann. 451. non sine adsensu *Leonis P.* quamquam hic maluisset aliò et loco, et tempore, illud celebrari ¹⁰. Praefuerunt Legati Pontificis, quibus *Iulianum Coenensem* non tam legationis socium, quam consiliorum adiunxit ¹¹. Aderant etiam Iudices missi ab Imperatore ¹². Numerus canonum variat. Septem supra viginti, nec plures habent Latini Codices plerique. Sed omnino verum est, illum qui est de sedis Constantinopolitanae prærogativa, in hoc Concilio editum esse ¹³. Duo, qui praeter hos extant apud *Balsamoneum*, aliena manu adiecti sunt ¹⁴. His tribus demitis reliquos videtur et probasse *Leo*, et receperisse Ecclesia Latina ¹⁵. Ex quo iudicari de illorum auctoritate potest: de qua mihi quidem nimis abiecte sentire visus est doctissimus Berardus *tom.* 1. *p.* 281. seq.

A. Sicut sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere, et venerari me fatore. Nicenum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur. Constantinopolitanum quoque, in quo Eunomii et Macedonii

CC 2

¹ Natalis Alexander Sae*c.* V. *diss.* 7.

² De Marca *lib.* 5. *cap.* 4. §. 4. seqq.

³ Richer. loc. cit. §. 11. 12.

⁴ Epen *diss.* in *Synod.* Chaled. *cap.* 2. §. 1. 4.

⁵ De Marca *lib.* 5. *cap.* 6. §. 2.

⁶ Pagius in crit. ad ann. 451. n. 30.

⁷ Epen in scbol. ad can. 28.

⁸ Epen *cit.* *diss.* §. 16. 17.

⁹ Natalis Alexander Sae*c.* V. *diss.* 15.

SECTIO II.

nii error convincitur. Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas iudicatur. Chalcedonense vero, in quo Eutichis Dioscorique pravitas reprobatur. Gregorius M. apud Gratian. dist. 15. can. 2.

V. *Constantinopolitanum II.* OEcumenicum autem quintum, post diuturnam de tribus capitulis contentio-
nem indixit *Iustinianus Imp.* 1 ann. 553. Praefuit *Eutichius Constantinopolitanus Patriarcha* 2. *Vigilius P.* et
si perhorifice interpellatus, ut praesideret coetu, im-
pelli non potuit. Afa tamen Concilii probavit. Conf.
de Marca in diss. de decreto Vigili pro confirmatione
Synodi quintae.

VI. *Constantinopolitanum III.* ann. 680. vocato in
consilium *Agathone Romano Antistite* coegerit *Constan-
tinus Pogonatus* 3. Interfuit Imperator cum selectis Iu-
diciis, ex quo occasio nata est *Alberto Pighio* ad
Synodum superstitionis arguendi, negandique legitimam
atque Ecclesiasticam Synodus fuisse: quam viri temer-
itatem castigavit haud immerito eruditus *Combeſtius* 4.

A. *Synodus Trullana*, qua etiam quinisexta, inter-
dum sexta absolute dicitur, habita est ann. 692. Ade-
runt Graeci magno numero: Latinorum nemo interfuit
praeter Basiliū quemad *Cortinae in Creta Episcopum*
(*Marca lib. 5. cap. 18. §. 3. et 4.*). Conditi canones
centum et duo. *Sergius P.* ut adsensum illis suum pree-
beret, induci non potuit. Espen. in diss. in synod. *Trull.*
Conf. Pagius ad ann. 692.

VII. *Nicaenum II.* ad tollendam de imaginibus con-
troversiam ann. 787. indictum est quidem a *Constanti-
no et Irene Augg.* nec invito tamen *Hadriano* 5. In-

1 *Card. Noris in diss. de Synodo quinta lib. 1. cap. 7. Pagius
ad ann. 553. n. 8.*

2 *Iason. Garnerius diss. de Synodo quinta cap. 5.*

3 *Natalis Alexander Sac. VII. diss. 1.*

4 *In diss. apolog. pro artis sextae Synodi.*

5 *Natalis Alexander Saccul. VIII. dissert. 3. artic. 1. 2. Pagius
ad ann. 785. n. 4.*

CAPVT III.

terfuerunt, inter quos eminebat *Nicephorus*, ex aula
viri primarii, qui providerunt, ne quid praeter morem
Majorum ordinemque fieret 1. Septem actionibus contro-
versia omnis sopita est. Canones eius sunt duo et viginti.
Richer lib. 1. cap. 11.

VIII. *Constantinopolitanum IV.* indixit *Basilius
Macedo* ann. 869. 2. Editi canones viginti et septem 3.
Praeter legatos sedis Apostolicae subscriptis etiam Imper-
ator non formula definiti, quae Episcoporum propria
est, sed consentiendi. Conf. *Natalis Alexander cit. diss.
§. 12.*

* Haec illa octo sunt Orientis generalia Concilia,
quaes Romani Pontifices usque ad unum apicem immu-
tilata servare, et pari honore ac reverentie digna
habere, et quae praedicaverunt et statuerunt, modis
omnibus sequi et praedicare, quaeque condemnaverunt,
ore et corde condemnare in electione profitebantur. Vid.
*Gratian. dist. 16. can. 8. et Liber diurnus Rom. Ponif.
pag. 37.*

§. CLXII.

Concilia generalia Occidentis.

I. *Lateranensi I.* quod ann. 1122. *Callixti II.* aus-
picis congregatum est, occasionem praebuit dissidium Sa-
cerdotii et Imperii, non multo ante probabili temperamento
compositum (§. XCII.). Huius Concilii duos super
viginti canones vulgatae Conciliorum editiones nu-
merant. *Septemdecim* vetus codex scriptus Monasterii Ania-
nensis, ex quo illos edidit *Steph. Baluzius*, nec habet
plures codex Vaticanus, ut testatur *Baronius*.

* Conf. *Baluzius apud Petrum de Marca lib. 8. de
Conc. sac. et Imp. cap. 21. Natalis Alexander Sac. XII.
diss.*

1 *Espes diss. in synod. Nicaen. §. 2.*

2 *Natalis Alexander Sac. IX. diss. 4. §. 11.*

3 *Richer. lib. 1. cap. 12. §. 11. sqq.*

diss. 4. art. 20. Berardus tom. I. pag. 545.

II. Lateranense II. sub Innocentio II. vita et moribus gravi viro ann. 1139. indicium est ad extingendum schisma, quod pacem Ecclesiae aliquamdiu turbabat. Conditi canones viginti et octo.

* Conf. Natalis Alexander Sae*c. XII. diss. 6. art. 3.* Berardus part. 2. tom. 2. pag. 472. seqq. Ioann. Cabassutius in *notit. Concil. part. I. cap. 85.* De canonibus huius Concilii intelligo Ordericum Vitalem *Histor. Eccles. lib. 13.* dum ita sribit: *Anno 1139. Innocentius II. Concilium Romae habuit. Multa illis Papa de priscis codicibus propalavit; insignem sacrorum decretorum textum congesisset; sed nimis abundans per universum orbem nequitia terrigenarum corda contra Ecclesiastica scita obduravit. Vnde rementibus ad sua Magistris Apostolica decreta passim per regna divulgata sunt: Sed nihil ut manifeste patet, oppressis et opem desiderantibus profuerunt: quoniam a Principibus et optimatibus Regnorum cum subiectis pleibus parvi pensa sunt.* Ap. Andream du Chesne *Script. Histor. Norman.* pag. 919.

III. Lateranense III. ann. 1179. celebratum est: Interfuerunt Episcopi trecenti. Praefuit ipse, qui indixit, *Alexander P. III.* 1 Schismati, quod occasionem praebuit Concilio², ne qua in posterum rima pateret, decretum est, ut nulla Romani Pontificis electio rata haberetur, in quam duas partes Cardinalium non consiprassent. Editi canones viginti et septem. *Natalis Alexander cit. diss. art. 4. et 5.*

* Conf. Espen in *diss. ad Concil. Lateranense*, eiusque canones. Et Salmon. de stud. *Concil. part. 2. cap. 3. art. 1. §. 1. et art. 2. §. 3.*

IV. Lateranense IV. ann. 1213. indicium est quidem ab Innocentio III. sed anno demum 1215. celebratum

¹ *Natalis Alexander Sae*c. XII. diss. 9. art. 2.**

² *Eugen diss. histor. in scibma Sae*c. XII.**

tum in Basilica, a qua nomen habet. Praefuit ipse Pontifex ingenti Praelatorum legatorumque numero³. In hoc tam illustri Christianae Civitatis conventu praeter alia multa ad privatum magis quorundam, quam publicam rem Christianorum pertinientia, explicata est lucidius adversus repetitos Albigensium conatus Catholica fidis: damnatus Liber *Ioachimi Abbatis* 2 adversus *Petrum Lombardum* immoderate scriptus: damnatum porro *Almarici* insanum dogma, multaque alia de coercendis puniendiisque haereticis decretta; que quo iure constituta sint, disputat *Natalis Alexander* 3. Edita sunt etiam complura disciplinare decreta. *Septuaginta* huius Concilii nomine in decretalium libris inscripta exstant, de quibus *Matthaeus Paris* coaevus scriptor haec prodidit memoriae: *Facto prius ab ipso Papa exhortationis sermone, recitata sunt in pleno Concilio capitula septuaginta, quae aliis placabilia, aliis videbantur onerosa.*

* Certe sunt viri quidam erudit, quibus plerique ex his canonibus non Concilii ipsius, sed Pontificis tantum decreta fortasse post dissolutam synodum edita putantur. Espen diss. in *Synodo Lateranens.* §. ult. cui juncte Natalem *Alexandrum Sae*c. XIII. diss. 1. art. 2.**

V. *Lugdunensi Concilio I.* quod ann. 1245. indicium est, celebratumque *Lugduni* urbe Galliae, occasionem praebuit praetor alia maxime dissidium, quod *Fridericum II. Imp.* et summos Pontifices *Gregorium IX. Coelestinum IV. Innocentium IV.* vehementer collisit 4. Author Concilii et Praeses fuit *Innocentius*. Episcoporum ex Anglia et Gallia numerus fuit satis magnus. *Fridericum Imp.*

¹ *Natalis Alexander Sae*c. XIII. diss. 1. art. 1. §. 2.**

² *Floren. in Comment. ad tit. 1. lib. 1. decret.*

³ *Sac*c. XIII. diss. 2.**

⁴ *Natalis Alexander Sae*c. XIII. diss. 1. art. 1. Eugen diss. in Conc. Lugd. I. §. 1.**

Imp. quod se, ut a Pontifice mandatum est, Concilio ipse non stiterit, quamquam per Oratores suos, et pacia conditiones probabiles obtulerit, et impacta sibi criminis diligentissime diluerit, non solum a communione fidelium exclusus, verum etiam imperatoria regiaque dignitate praesente quidem Concilio, non etiam approbante, imo non sine omnium audientium et circumstantium stupore et horrore, ut ait Matth. Paris, indignus est declaratus¹. Canones eius feruntur septemdecim. Nam Concilii ipsius, an Pontificis sint decreta, haud vana dubitatio est.

* *Matthaeus certe Paris aetatis illius scriptor egregius quadam eorum ante Concilium, quadam durante, quadam vero post Concilium esse statuta scribit. Quid? quod illa quoque, quae durante Concilio esse statuta prodidit, an Concilio tribui possint omnia, non sine gravi coniectura ambigat eruditissimus Espenius loc. cit. §. 3. seqq.*

** *Concilium Lugdunense primum non esse, nec fuisse Concilium OEcumenicum, contendit ratione non contemnenda Auctor tract. de potestate Ecclesiastica, et temporali pag. 80.*

VI. *Lugdunense II. Gregorius X. nondum primo regiminis anno elapsio indixit Lugdunum, celebratum anno 1274. Praesidium penes Pontificem fuit. Patrum numerus ingens, si Ptolomeo Lucensi credimus. Absolutum est, trium mensium spatii sex sessionibus: unus supra triginta canones editi ad emendandam subversionem morum, quae universaliter in Clero graviter obrepisse videbatur et populo. Conf. Espen. dissert. in Concil. Lugdun. II. et Natalis Alexander Sac. XIII. diss. 7. seq.*

VII. *Viennense Concilium indictum est a Clemente V. iam anno 1307. Indicendi causa negotium fuit Temporalia.*

¹ *Eugen. cit. dissert. §. 2. Natalis Alexander cit. dissert. art. 3. et schol. 10.*

plariorum equitum, qui iam dudum gravium scelerum infamia laborabant; haereticorum errores, et disciplinae reformanda necessitas. Inchoatum est quadriennum post ann. 1311. Interfuerunt Episcopi, alique Praelati magno numero, quem auxit *Philippus Pulcher Rex Francorum*, et aliorum Principum Oratores. Praefuit Pontifex. Perfectum est tribus sessionibus. *Decreta disciplinaria huius Synodi maximam libri Clementinarum partem absolvunt*, ait Rauttenstrach in proleg. pag. 104.

* Ita est, si qua est fides inscriptionum. Sed hanc reor esse valde tenuem. Vid. Espen. in observat. in Clementinas, observ. ult. pag. m. 542.

VIII. *Quae deinde habita sunt Pisanum, Constantiense, Basileense, Florentinum, Lateranense V. et Tridentinum, quoniam de his dixi alibi copiose, hoc loco omittenda putavam.*

Obiectum Concilii Ecclesiastici quale?

Hoc quidem extra omnem est controversiam positum, Concilii non legitimi (§. CLIX.), et ab Ecclesia reprobati (§. CLX.) auctoritatem esse prorsus nullam. Sed etiam in definienda legitimae Synodi auctoritate opus est cautione. Atque hoc in primis constare satis arbitror: Concilii tametsi generalis potestati non alia esse subiecta negotia, quam quae societatis christianae finem salutemque respiciunt. Colligo id ex fine huiusmodi conventuum; ex natura potestatis illius, quam Ecclesiae traditam a Servatore accepimus, atque ex ipsa potissimum veteri observantia, ex qua quidem apertissimum est, haec totius nominis christiani tamquam Comitia non alia umquam de causa fuisse coacta. Fidei a Christo acceptae et ab Apostolis traditae sincera doctrina: morum ad chris-

Dd stia-

stianam pietatem confirmatio: *divini cultus* externus decor: *regiminis sacri* prudens et ad formulam divinitus praescriptam attemperata ordinatio, constitutioque *Ecclesiasticae disciplinae*: haec illa sunt nimurum, in quibus sapienter deliberandis sancidiendis vetus Ecclesia operam suam exercebat insigni et modestia et utilitate. Quae ad horum caput aliquod referri non poterant, ea tamquam a curis suis aliena ne attingebat quidem.

SCHOL. Conf. Gibert in corp. iur. canon. tom. I. pag. 79. seqq.

§. CLXIV.

An etiam negotia profana?

Sed intra hunc modum parum se continuuit aetas recentior. Nec causa in obscurio est. Nempe duo maxime infeliciis eius aetatis praecidicia ingenuum nobis vetustatis candorem abstulerunt. Vnum est, quod summos populorum Principes, illos maxime, qui fidem professi Christo se dederant, imperio Ecclesiae, nullo demto negotio, subiectos esse statuebat. Quod licet a *Magistri* institutione alienissimum, hoc tamen iniuria temporum valuit, ut de Imperatoribus ac Regibus, de bello a pace, de successione in regna ac provinciis, deque aliis sexcentis huiusmodi minima sacris negotiis, iudicia in Conciliis pro auctoritate exercerentur¹. Alterum isto haud minus fertile, cuius se vindicem *Innocentius* praebebat², Clericos non civili, sed Ecclesiasticae iurisdictioni subiicit. Vestigia huius opinationis in actis et canonibus Conciliorum Latinorum passim obvia indicare nihil est necesse³. Atque illa ego in his fero moderate. Infelicitati temporum imputo, quae sinceris destituta subsidiis ve-

¹ *Fleurius* diss. 3. in *Histor. Eccles.* §. 10.

² *Fleurius* diss. 4. in *Histor. Eccles.* §. 7.

³ *Gibert* tom. I. corp. iur. canon. pag. 224. art. 3.

ritatem difficulter cernebant. Nec tamen vereor, ne morosioris stomachi homines in vito ponant, si conservata Conciliis, quam par est, debita veneratione, praferendam putavero novitati vetustatem, perspectaque doctrina Ecclesiae opiniones deseruerit hominum nixas rationibus, quarum vel speciem veri, qui iam pergit tueri serio, vix quemquam reperias probabilis doctrinae virum.

COR. I. Ex his primum consequens est, ut moderate ac circumspecte utendum sit auctoritate Conciliorum in iis controversiis, quae Regum supremam potestatem, rerum publicarum gubernationem, belli ac pacis iura, debitam supremis potestatis obedientiam, alia que his similia concernunt. Quod vellem animadvertisset Auctor *Anti-Febronii vindicati part. I. dies. 2. cap. 5.* §. 5. pag. 414.

COR. II. Deinde ut decreta, quae de rebus ac negotiis mere profanis eduntur in Conciliis, vim legis potestatemque non habeant, nisi ea Principum adsensu probata esse constiterit.

§. CLXV.

Quae auctoritas Concilii Generalis circa fidem ac mores?

Reliqua Conciliorum Generalium decreta, alia quidem mores ac fidem Christianorum, alia disciplinam exteriorem; interdum de personis scriptisque singulorum, et factis minime revelatis iudicia respiciunt. His iudicis quanta insit auctoritas, ipsi adeo inter se Theologi disident¹. Quod dogmatica vero Conciliorum Generalium ac legitimorum decretorum concernit, ea sane firmissimum praebent in fidei ac morum controversiis dirimendis argumentum. Nam quum in his infallibile sit Concilii OEcumenici perinde, atque Ecclesiae ipsius, quam reprae-

Dd 2

sent-

¹ Vid. *Opus tract. de loc. Theol. dissert. 4. quaest. 5. §. 2. et 3. Wizare in loc. Theol. de Concil. quaest. 7. seqq.*

SECTIO II.

sentat , iudicium ; nihil restat , nisi ut adsensum illis , atque obsequium praestemus tamquam legibus non novis , sed ab ipso Deo scriptura vel traditione promulgatis . Opstract loc. cit. §. 1. seqq.

Cor. I. Ceterum dogmata , definitiones , censurae Synodorum non sunt eiusdem classis , nec acervatum in uno fidei divinae cumulo ponendae , ut ait Auctor *principior. iur. publice. Eccles. cap. 6. §. 41.* Alia namque 1. inquit , definitur ut dogmata fidei divinæ : alia velut conclusiones Theologicae : alia laudantur piae salutaresque consuetudines . 2. Nonnulla placent ut probabilitiora : multa studio relinquuntur *indefinita* ; aut talibus involvuntur terminis , ut neutra pars altercantum Theologorum conqueri possit . 3. Neque rationes deciden- di , quas allegant Concilii , eiusdem omnes sunt ponderis : miscentur demonstrationibus argumenta mera probabilia et verosimilia : interdum sinistre applicatur auctoritas Patrum : interdum adoptatur ex philosophia opinio minus firma . Conf. Opstract loc. cit. pag. m. 204. 4. Quum allegatur Scripturae textus a Concilio , non est illico de fide , illum sic et non aliter dōbere intelligi . 5. Quae obiter a Concilio aliter deliberante occasione sermonis immiscentur , non sunt definitiones , nisi alibi conciliariter decendantur . Haec illæ .

Cor. II. Quum Ecclesiam dicimus falli non posse in *quaestionibus iuris* , id non de quibusvis iuris *quaestionibus* , sed de *quaestionibus iuris divini revelati* , atque in *scriptura vel traditione comprehensi* par est intelligi . Vnde vere Pallavicinus in *Hist. Conc. Trid. lib. 7. cap. 14. n. 2.* In aliis rebus , inquit , quae vel ad rem gestam , vel ad ius humanum pertinent , quinam sunt inter canonum interpretes , rigantes errori Pontificem subiacere ?

§. CLXVI.

CAPVT III.

213

§. CLXVI

Quae circa disciplinam?

Eadem est canonum disciplinarum ratio . Neque enim dubitare possumus , quin spectata Ecclesiae universæ potestate , vis eorumdem ad omnes pertineat Christianos . Hoc interest , quod morum ac fidei decreta perpetua sint atque immobilia : *Qua enim audacia fit* , inquit , *Athanasius* , *ut post tanti Concilii (Nicaen) auctoritatem , disceptationes aut quaestiones instituant* ? Canones vero , tamquam qui intra vim humanæ legis consistunt , etiam ex quo rite sunt promulgati , mutationem ex iusta causa factam minime respuant . Quid ? quod in his decernendis nec ea sit umquam mens Ecclesiae , ut custodiā corum acceptationemque invitis obtrudi populis , instaque de causa reliquantibus velit ?

Cor. I. Atque hoc genuinum est certissimumque fundamentum , que se non inique , libertatesque suas , ac firmatas usu diuturno consuetudines , Ecclesiae particulares tuerintur : nec sinunt iis etiam per canones in Concilii editos praeiudicium inferri , ut scite observat eruditissimus Endres . Harum autem libertatum protectionem quoniam sibi commendatae habent summi Principes ; quum praeterea iuribus atque instituti Regnorum vim a quocum fieri nec debeant pati , nec possint , placiti regii necessitas in his quoque recipiendis manifesta est . Gibert tom. I. pag. 154.

Cor. II. Ut hodie , inquit Auctor *princip. loc. cit. §. 50.* ex Concilii promatur principum firmum iuris publici , oportet praeter legem scriptram ostendit observantiam . Canonem ob ea , quae nunc ad modum dicta sunt , non improbo . Ceterum videri posset interdum commodis rei Christianæ magis consentaneum pro regula teneri id , quod annis prope mille sequuta est religiose Ecclæ-

clesia , quam quod his postremis saeculis toleravit magis, quam probavit, idque egit maximo studio , ut quantum serebat infelicum temporum ratio , emendaret.

§. CLXVII.

Quae Concilia particularia?

Atque haec de Conciliis Generalibus hactenus. Particularia tria nunc genera passim viri docti distinguunt: *Nationalia*, ad quae convenient diversarum provinciarum eiusdem praesertim nationis Episcopi: *Provincialia*, quae a Metropolitanu coguntur ex Episcopis provinciae suae potestati subiectae: et *Diocesana*, ad quae Episcopus nobiliorem Dioecesis suae partem opportuni temporibus convocat. Addumus his nonnulli *Patriarchalia*, quale fuisse in Occidente Arclatense primum existimat *Pagi*. Nec dubium est, quin, si quis adcurate monumenta Ecclesiastica diligenterque expenderit, apprehensurus sit habitos interdum conventus Episcoporum, qui ad aliquam ex enumeratis speciebus referri commode vix possint.

SCHOL. Conf. Benedictus XIV. de *Synod. Dioces.* lib. I. cap. I. §. 3.

§. CLXVIII.

Quanta auctoritas?

Synodorum quoque particularium decreta interdum regulam faciunt universae Ecclesiae. Quod tum fit, quando instar Conciliorum generalium ubivis recepta sunt. Quomodo Sardensem olim synodum Latinam Graeci, et quadam Orientis particularia Concilia in codicem Ecclesiae universae illata, Latini pro suis recipiebant.

Ce-

¹ Epsen in diss. de Qd. can. gener. §. 3.

CAPVT III.

215

Ceterarum autem vis ad eos dumtaxat pertinet, qui constituentis synodi potestati subiecuntur ¹. Neque hos ut ligent, summi agent Pontificis confirmatione ². In quam opinionem induxit scholam commentum Gratiani ita scribentis: *Episcoporum Concilia invalida sunt ad definiendum et constitendum, non autem ad corrigendum* ³. Nam quae haec temeritas est, Episcopis Spiritu Sancto positis Ecclesiam Dei regere, ab iudicare potestatem suas oves legibus obstringendi, quibus obtemperare cogantur ⁴? Merito itaque reprehendens est Gratianus, inquit de *Marca* ⁵, qui novum sus introducere conatus est in decreto suo, nimis, posse quidem Concilia haec causas iudicare, et criminibus debitas poenas irrogare, non tamen novos canones condere, non constituere aliquid, vel definire.

SCHOL. I. Verisimile est, inquit Espenius in *Commentar. ad part. 1. decret. Gratian. cit. dist. Gratianum* hanc limitationem circa auctoritatem Conciliorum Episcopalium excogitasse, ut canones hic relatos conciliare videretur cum fragmentis e falsis decretalibus per ipsum praecedenti distinctione, id est, decima septima relatis, in quibus adseritur: *Non esse ratum Concilium, quod auctoritate Romanae Ecclesiae fultum non fuerit, ut habet summarium fragmentum falsae decretalis Iulii I. relatum can. 2. dist. 17. vel ut habet summarium can. 6. Provincialia Concilia sine Romani Pontificis praesentia pondere carent. Quum enim Gratianus videret, non posse negari, Concilia provincialia iuxta canones Antiochenos, aliasque etiam bis in anno convocanda et celebranda esse, nulla de auctoritate et praesentia Romani Pontificis eiusque approbatione, aut eius legati praesentia*

¹ Benedictus XIV. de *Synodo diocesana* lib. I. cap. 4. §. 5. seqq.

² Bened. XIV. lib. cit. cap. 3.

³ Dist. 18. in princ.

⁴ Bened. XIV. lib. cit. cap. 4. §. 3.

⁵ Lib. 6. cap. 14. §. 13.

SECTIO II.

tia facta mentione; conciliacionis gratia, et ut interim ipsa Concilia quodammodo Romani Pontificis auctoritati subiiceret, effectumque sive executionem ab eius approbatione dependentem redderet, hanc circa eorum auctoritatem condendi canones limitationem adinvenit, qua mediante, haec Concilia sine auctoritate Romani Pontificis celebrata omni fere pondere destituta essent *contra pristinam consuetudinem per decem et amplius saecula observatam*.

SCHOL. II. Atque haec hodie satis nota sunt. *Tamen dissimulandum non est*, ait de Marca, Cardinales Congregationis institutae pro explicatione Concilii Tridentini, auctoritatem illam quibusdam limitibus circumscripsisse, vim apertam inferendo verbis decreti Tridentinae synodi, quum declarant: *Concilium provincialia publicanda non esse antequam sedes Apostolica consulatur*. Sed declarationes illae vim legis non obtinent in Gallia.

§. CLXIX.

Modo sint vera ac sincera.

Quod de Conciliorum usu et auctoritate dictum est, id ad ea tantum pertinere Concilia, quae vera sint ac genuina, vix est ut inoneam. Quare antequam de Concilii auctoritate decernatur, diligenter exquirendum est, vera sint, quae dicuntur synodi aliquius acta, utrum ficta; sincera an interpolata. Nam et commentitia protestant permulta, et quibusdam illatam vim dubitandum non est. Qua ex re historiae sacre usus, et criticae necessitas appetet.

CAPVT IV.

DE CONSTITUTIONIBVS ROMANORVM

PONTIFICVM.

§. CLXX.

Constitutionum Pontificalium.

Seu eminens Romanae sedis inter ceteras dignitas, seu illorum, qui huic praefuerunt ob sanctitatem vitae ac doctrinam existimatio, seu demum, quod proprius verum iudico, dignitas simul atque existimatio causa fuerit, illud profecto certissimum est; constitutiones, quae ab illa sede proficisciabantur, permultum valuisse omni aetate, quoties vel de fide lucidius explicanda, vel de formandis Christiani populi moribus, vel de sacrorum stabilienda disciplina agebatur. Probavit hoc multis atque egregiis testimonii eruditissimus *de Marca*. Neque tamen parem omnium habitam fuisse rationem putandum est. *Alia enim scriptorium vis est*, alia *constitutionum nulla nec supplicatione praevia, nec consultatione, relationeve motu proprio editarum*. Et iurius quidem nostri pars potior ex huic generis legibus collecta est. *Quo magis cavendum est nobis*, ne, non rite constituta earumdem auctoritate, aut detrahatur aliiquid de vi atque efficacia, quam illis deferri a nobis aequum est, aut praeter modum, ac sine delectu iis adhaerentes, dum augere dignitatem sedis primariae connitimus, imprudentes eam labefactemus.

SCHOL. Prudenter enim a Melchiorre Cano elegantissimi iuxta, ac acutissimi ingenii viro dictum est: *Qui summi Pontificis omne de re quacunque iudicium temere ac sine delectu defendunt, hos sedis Apostolicae auctoritatem labefactare, non forvere; everttere, non fir-*

Ec

ma-

SECTIO II.

mare .... Nam quid tandem adversus haereticos disputando ille proficiet , quem viderint , non iudicio , sed adfertu patrocinium auctoritatis Pontificiae suscipere ? nec id agere , ut disputationis suaer vi lucem ac veritatem eliciat , sed ut ipse ad alterius sensum voluntatem convertat ? Non eget Petrus mendacib nostro , nostra adulatio ne non eget .

§. CLXXI.

Circa dogmata auctoritas.

Itaque hoc primum satis constat , Pontificiarum constitutionum genus esse duplex . Nam vel *dogmaticae* sunt , quae ad res fidei ac morum , vel *disciplinare* , quae ad ritus ac disciplinam sacramonum , externamque poliam Ecclesiae constituendam pertinent . Illarum auctoritas quantum nobis esse debeat , nondum satis liquet . Neque enim transacta adhuc inter Theologos est controversia de infallibili Pontificum Romanorum in fidei causis iudicio . Hoc admirari pro certo potest , etsi propriorem vero demus sententiam Gallicanae Ecclesiae , que summi Pontificis de his rebus iudicium negat esse per se firmum ac irreformabile , nisi editum ex consensu Ecclesie ; temere tamen atque insipiente facturum , quisquis ei nec hanc volet exhibere venerationem , quae debetur decretis saltem interim valitirus . Est hoc necessarium ad pacem Ecclesiae obsequium , est debita primatu subiectio , quam si cuique integrum futurum est pro arbitratu suo contemnere , nescio , quam valide cohaesurum sit vinculum , quo exterior ac visibilis Catholicae communionis unitas potissimum continetur . Sed de his quidem sanctioris discipline Magistri viderint .

§. CLXXII.

CAPVT IV.

§. CLXXII.

Quae circa disciplinam?

Earum porro constitutionum , quae disciplinam spectant (§. CLXXI.) aliae quidem omnes in universum Christianos respiciunt , aliae ad Ecclesias singulas diriguntur . Quae posterioris sunt generis , pro constituentium voluntate vim obligandi finibus singularum Ecclesiarum circumscripunt . Huiusmodi sunt , quas summi Pontifices pro suis ditionibus in Italia promulgant , quod voluisse praesumunt debent , si decretum Italica lingua conceptum edunt . Superioris vero generis quae sunt , illae vero patent tam late quidem , quam coetus ipse fidelium ; verum ea , quae humanis inesse potest , efficacia , quam temperari interdum , nonnumquam etiam prorsus tolli , aut suspendi pro tempore nihil vetat .

§. CLXXIII.

An opus consensu Episcoporum?

Sed ad conciliandam istam his constitutionibus obligandi universalem Ecclesiam efficaciam , sunt , qui praeter Romani Pontificis auctoritatem , Episcoporum etiam expressum vel tacitum consensum desiderant . Atque ego quidem , etsi condendarum huins generis legum potestatem non ausim summo Antistiti abjudicare , ita censeo , Episcoporum in admittendis *novis constitutionibus* iudicium non esse prorsus nullum . Nempe hunc esse ordinem regiminis in Ecclesia a Christo institutum , suo loco ostendemus , ut licet unum e multis elegerit eximia praeditum potestate , qui universo gregi dominico curam impenderet ac sollicitudinem , hac tamen id fecerit legge , ut nihil supra illa sollicitudo detraheret de potestate

state, quam ipse pariter *Christus* in unumquemque Episcopum confert, regendi scilicet plebem sue immediate inspectioni commendatam. Itaque vix esse potest dubium, quin suprema, quae inest primatui, auctoritas, eo sit temperamento exercenda, ut ab eius communione Episcopi arceri minime possint; maxime, quod nemo his rectius noverit locorum varia adiuncta, quibus saluberrima in se instituta si adversentur, repugnanti non sine iusta causa populo eadem obtrudi, ab imperii sacri lenitate videtur abesse quam longissime. Et vero quid esse tandem cause potest, cur minus desiderari putemus in constituta nova lege universali consensum Episcoporum extra Concilium, quam in Concilio?

SCHOL. Collegit aliqua Gratianus in decreto, quae huic doctrinae adversari videantur. *Dist. 19. canon. 1. 2. 3. 4. et 5.* sed nihil habent difficultatis, si fragmenta haec ad fontes suos revocata sine praediicio expendantur. Conf. de Marca *lib. 2. cap. 16.* cum additione Baluzii *loc. cit.* Iac. Benign. Bossuet in *defens. Cler. Gallic. part. 3. lib. 10.* Richer de *Eccles. et polit. potestat. cap. 8. §. 3.* Zalwein in *princ. iur. Eccles. tom. 1. quaest. 4. cap. 2. §. 7.*

§. CLXXIV.

An, et quali promulgatione?

Teneamus igitur hoc tamquam certum, ut decreta huiusmodi atque instituta Pontificum universum ligent *Christi* populum, acceptatione Episcoporum et facta in singulis Dioecesis legitima promulgatione opus esse. Non enim possum illi adsentiri, qui postremis his temporibus persuadere nobis omni studio conati sunt, praeter solemnum, quae in urbe fieri solet, promulgationem, aliam omnino requiri nullam, quo Pontificis institutis omnes ubivis gentium Christiani obligemur. Non

pos-

possum ego inquam huic sententiae adsentiri, quippe quae non modo regimini christianaee societatis divinitus ordinato adversa est (§. CLXXXIII.), verum usui etiam multis saeculis observato religiosissime ab universa Ecclesia: quam, etsi nihil illa ambigeret, datam sibi a *Christo* potestatem, qua iure posset, atque pro auctoritate decernere, quae ad rem christianam promovendam expedire iudicasset, ita tamen hanc suam potestatem excusse accepimus, ut suis decretis obligari nollet quemquam, antequam per provincias rite promulgata fuissent.

SCHOL. Quod est a Gilberto ostensum luctuissimum. *tom. 1. corp. iur. can. part. prior. titul. 9.* cui junge de Marca *lib. 2. cap. 15.* Zalwein *tom. 1. quaest. 4. cap. 2. §. 7.* Ludit non sine ingenio in hac re Franc. Zech. in *Præcogn. iur. can. §. 120. seq.*

§. CLXXV.

An consensus Principum?

Et falluntur profecto, qui hanc ipsius Ecclesiae auctoritate firmatam consuetudinem, novissimo Romane Curiae stilo abrogatam comminiscuntur. Qui sane stilus, ingenti licet conatu, huc nondum adduci potuit, ut dema Italica exigua parte, christianis populis se probaret, non ignarus scilicet, hanc eius inducendi causam existisset præcipuum, quod passim hodie, verba sunt *Barthelii*, in orbe christiano, ipso adeo Regno Neapolitano, Reges et Principes saeculares non permitunt publicationes, antequam leges istae sint a Parlamentis vel Magistratibus revisae et approbatae, et Regis consensus accedit, qui vocatur *Placitum Regis* ... id quod dispicit Romanis¹. Atque usum quidem huiusmodi, observantiamque nemo est facile tam ab experientia destitutus, ut in controversiam audeat adducere. Verum

¹ In Annotat. ad ius canon.

SECTIO II.

rationem eius sunt, qui se dicant nullam perspicere. Sunt præterea, qui Ecclesiasticae libertati aduersam vehementer contendunt. Quod quidem neutrum verum est. Ius enim Placiti Regii pars est potestatis illius, quam ius supremæ inspectionis compellant civilis doctrinae Magistri: quo quidem, quoniam imperio civili per se esse inest, si quis privare conetur Principem, is eadem opera imperium illi, maiestatemque ipsam eripere conetur. Neque vero metuendum est, ne si Principum inspectioni obnoxia dicentur Pontificum instituta, horum videamus auctoritatem infra Regum maiestatem detrudere, rerumque sacrarum administrationem imperio civili subiungere, inanis inquam hic metus futurus est. Non enim in eo versatur examen isthoc atque iudicium, sine constitutio Pontificia praeceptis religionis conformis, an adversa; recta, an erronea; saluti animarum utilis futura, an secus; quam sibi potestatem umquam adrogarunt religiosi Principes: sed in hoc, sitne in ea quidquam, quod Iuribus Regii, Regni privilegiis, quod legibus Patriae, aut libertati, securitativa civium repugnet: quartum rerum iudicium ecquis est, qui audeat negare Principibus? aut si horum eveniat aliquid, quis inique facturum imperantem dixerit, si non sinat publicari legem nocitum populo, cuius felicitatem sibi novit a Deo concreditan?

SCHOL. I. Praeclare Stokmannus: *Populo, inquit, his moribus ab omni memoria adsumto, exemplis tam illustribus donis instrutto, tot rationibus, et Nationum consensu suffulto, atque adeo adstipulatione ipsius Pontificis munito, qui nunc bullas quasvis in acie campi Florae promulgatas pro legibus obrudi posse volunt; sine placito Principis, sine examine Consiliariorum regiorum, idque Proceribus Curiae Romanas blandiloquentia sua confidenter inculcant, eos ergo neque probos cives esse atio, quod præsentem Reipublice statum et res bene compositas concurvent, neque bonos Romanis consi-*

gnoscuntur nisi haec sententia ad lia-

CAPVT IV.

llarios suggestentes consilia in praesens speciosa, eventu turbida, et effectu cassa futura. Tract. de iur. Belg. circ. Bull. Pontific. recept. cui iunge Petr. de Marca lib. 2. cap. 12. §. 8. cap. 16. §. 5. et 6. lib. 4. cap. 21. Van Espen tractat. de promulgat. leg. Eccles. et Casp. Barthel de iure reform. antiqu. art. 8.

SCHOL. II. Quod de consensu Nationum dicentem audivimus Stokmannum, id vero certissimum est. Neque enim ullum est regnum maxime Catholicum, in quo usus hic non publica lege firmatus sit, ut vel ex Febronio constare potest tom. I. cap. 9. §. 8. et in append. I. §. 24. Nos quoque hoc iure utimur. Existare in Archiepiscopalis Ecclesiae Strigoniensis Archivo Regium in eadem sententia diploma vetus a viro audi vi fide dignissimo. Sed inspiciendi eius copiam obtinere nondum licuit, adeo studiose haec apud nos occultantur omnia.

§. CLXXVI.

Quid si circa temporalia versentur?

Itaque ad vim obligandi universalem, præter primæ sedis auctoritatem, et Episcoporū canonicum consensum (§. CLXXXIII.), promulgationem quoque in singulis Dioecesisib (§. CLXXXIV.), non sine Principum admitti faciendam (§. CLXXXV.) necessariam esse, hinc manifestum est. Auctoritatem vero primæ sedis dum requiro, iam abunde mihi videor indicasse, non aliis eius legibus ac decretis hanc a me efficaciam attribui, quam illis, quae de rebus ad religionem pertinentibus condita sunt. Omnis namque primatus sacri potestas christiana societatis regimen, non civilis respicit, in qua gubernanda adeo Christus eo institundo, nihil detractum voluit de maiestate Regum, ut ipsos etiam sacrorum Antistites eorum subesse legibus fatetur ingenue. *Nicolaus I.* Pontifex in epistola ad *Michaëlem Imperatorem:*

Quum

Quam ad verum ventum est, ait, *Regem atque Sacerdotem, ultra sibi nec Imperator iura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperator usurpavit. Quoniam idem mediator Dei et hominum homo Christus Iesus, sic attributi propriis et dignitatibus distinctis officia potestatis utriusque discrevit, ut ea Christiani Imperatores pro aeterna vita Pontificibus indigerent, et Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum Imperialibus legibus uterentur.*

SCHOL. Nempe hinc prouersus evidens est, profanis Pontificis institutis nullam inesse vim quantum ad id, quod tempore continent, nisi quae usu recepta fuisse constiterit. Quo loco confirmari possunt illa, quae alibi de usu et auctoritate corporis iuris canonici tradita sunt. Conf. Pereira in diss. de potest. Metropolit. in Episcop. prop. V. ap. Le-Bret tom. 3. pag. 376.

§. CLXXVII.

Quid Rescripti nomine veniat?

Nunc ad *Rescripta* venio, quae litterarum simplici nomine interdum in iure nostro venient¹. Sunt *constitutions speciales*, quae a summo Pontifice per modum *solemnium litterarum ad certas personas diriguntur*²; interdum quidem motu proprio³, plerumque tamen vel de ambigua iuris sententia consulto, vel moto singulorum precibus: ad quas que dantur responsa, proprie et in sensu strictiore *Rescripta* vocari solent.

SCHOL. Expediuntur *Rescripta* *solemni forma*, et ad receptum in Curia Romana stilum, a quo si qua in re discussum est, suspicior est, an non mendaci quadam manu subiecta sint, cap. 6. de crim. falsi cap. 12. de pri-

¹ Vid. cap. 14. 17. 19. de rescript.

² Gonzalez in comment. ad cap. 3. de rescript.

³ Cap. 23. de præb. in 6.

privileg. de solemini autem hac expeditione egit explicata Espen in Iur. Eccles. univ. part. I. tit. 23. cap. 5.

§. CLXXVIII.

Quaedam dantur ad præviam consultationem.

Permagni semper aestimata sunt rescripta sedis Romanae, quae ad iuris iam constituti uberiorem explicationem confirmationemque pertinebant. Magnus est ex hoc genere in *Gregorii IX.* collectione numerus, quem Pontifices alibi dictum est ingenti in id studio incubuisse, ut decidendis fori quæstiōnibus necessitatem praecideret consulendi Romani iuris, cuius in tribunalibus Ecclesiasticis auctoritatē iniquiore animo ferre videbatur (§. LXIX.). Non persequar, quae hinc sequuntur sint incommoda. Hoc moneo, quae his decretis inest auctoritas, cum hanc dumtaxat partem respicere, qua consulentis interrogatoriū satisfacere conatur Pontifex *i.* Atque hacc idea studiosē secerenda est non tantum a præfatione rescripti, ceterisque, quae illi extra propositam speciem adiuta sunt, sed etiam a rationibus, quas interdum Pontifices sententiis suis adiungunt.

SCHOL. I. Ac nescio sane, an satis honori sedis Romanae consultant, qui omnia a Pontificibus dicta in hoc genere, scriptaque tam anxie colunt, ut vel suspicari de veritate sibi ducant religioni. Quo qui animo sunt, eis video credendum deinceps, quatuor illa Ezechielis animalia figuram fuisse quatuor Patriarcharum, ut est in præfatione cap. 8. de maiorit. et ob. Cognitionem intra quartum gradum concludi, eo quod quatuor sint in humano corpore humores, qui ex quatuor elementis componantur, quæ est ratio redditæ in cap. 8. de consanguin. et affin., ut alia his similia permulta nunc omit-

Ff tam,

tam , quorum aliqua indicavit eruditissimus Berardus part. 2. tom. 1. pag. 2. seq.

SCHOL. II. Cum hoc genere rescriptorum confundi minime debent epistolas familiares , quibus saepe olim Romani Pontifices respondebant consulentibus , ut non necessitatem imponere obediendi , sed ut quid sibi potissimum in re dubia tenendum videatur , significantur. Fuit hic primis temporibus mos usitatissimus , ut ex Augustini , Cipriani , Basilii liquet epistolos. Consulebant interdum ipsi etiam Pontifices , ut Leo M. Paschasinum , Sigericus Mediolanensis Ecclesiae clerum , alii alios.

§. CLXXIX.

Quis? a quo? quibus in rebus impetrari potest?

Rescripta , quae ad preces singulorum dantur (§. CLXXVII.) vel iustitiae administrationem concernunt; vel continent gratiam supplicantis concessam. Vtrumque genus a superiori impetrandum est , eo nimis , qui suprema potestate gaudet. Impetrare vero unusquisque potest non pro se tantum , sed et pro alio etiam interdum ¹ , cui hoc iure veritum non est ². Impetrari etiam contra quemlibet possunt rescriptis imperii subiectum ³. Quod ipsum huc etiam valet , ut intelligatur , non alia seu gratiae , seu iustitiae validitas esse rescripta , nisi quas intra iustos potestates limites data sunt. Ex qua causa inutile Pontificis rescriptum est , quod in rebus mere profanis , inque iis editur negotiis , in quibus circumscripta eius potestas est ⁴ , quodque legibus Regnum , ac consuetudinibus ⁵ Ecclesiarum particularium , concordatis et ob-

¹ L. 6. Cod. de precib. Imp. effer. L. 24. Cod. de precib.

² Cap. 26. 33. de rescript. cap. 1. cod. in 6. L. 2. Cod. de summ. Trinit.

³ Cap. 13. de rescript.

⁴ Trid. iess. 24. cap. 19. de reform.

⁵ Inst. P. O. art. 5. §. 25. art. 17. §. 3.

observantiae ⁶ , aut iuribus alteri legitime quaesitis adversum est : cap. 10. de rescript. in 6. cap. 10. 29. de privil.

COR. Habes hic rationem tam genuinam , quam solidam , et placiti Regii , et recursus ad Principem , si quid adversus Patriae iura , libertatemque per rescripta Pontificia attentatum est. Schroodt Inst. iur. can. lib. 1. §. 230. seqq. Petrus de Marca lib. 3. cap. 7. 9. 15. §. 8. 9. Bohmer lib. 1. tit. 3. §. 8. 25.

§. CLXXX.

Vitium precum quale?

Rescriptorum ratio praecipua sunt preces Pontifici oblatae (§. CLXXVII.). Vnde etiam iis non apposita tacite semper inest conditio : Si preces veritate nitanter ² . Quae si deficiat , nullam inferunt obsequii necessitatem ³. Deficit autem in rescriptis per sub et obrepitionem impetratum ⁴. Quapropter integrum est tam iudici , ad quem rescriptum dirigitur , in veritatem precum inquirere ⁵ , et suspensa tantisper executione ad superiorem de vitio referre ⁶ ; quam ei ad quem res pertinet , opposita exceptione probataque impugnare ⁷. Mendax enim precator carere debet impetratis , praecipue si dolus eius arguitur. Nam cum eo , qui per ignorantiam aut simplicitatem imposuit , humanius agendum videatur : cap. 20. de rescript.

SCHOL. Conf. Gonzalez in comment. ad cit. cap. 20. Ian. a Costa ad Decret. pag. 22. Franc. Florens tom. I.

Ff2 pag.

¹ Capitul. Caes. art. 14. §. 1.

² Cap. 2. de rescript.

³ C.p. §. cod.

⁴ Cap. 6. 20. de rescript. cap. 7. de fid. instrum.

⁵ Cap. 5. 20. de rescript.

⁶ Cap. 5. cod. cap. 2. 8. de off. iud. deleg.

⁷ Cap. 19. de rescript. Bobmer b. tit. §. 10. seqq.

SECTIO II.

pag. 109. Quaenam vero exprimi in libello necesse sit ut vitetur precum vitium, si quaeras, generatim hoc dici potest: cuncta quae *natura rei*, *lex*, *receptus* in Curia *stilus* exigunt. Hunc *Agentes* in Curia optime edocebunt. Natura rerum varia est adeo, ut una concludi ac certa regula nequeat. Quae autem iure sunt determinata, adcurate satis ac fideliter ex aliis descripsit Schrodt loc. cit. §. 218. seq. quem ipsum tamen emendare possis ex Florente tom. I. pag. m. 101. seq.

§. CLXXXI.

Quod rescriptum falsum?

Vt *precum falsitas* omnem interdum vim rescripto admittit (§. CLXXX.), ita etiam *falsitas ipsius rescripti*. Nempe falsum praesumitur rescriptum, tametsi verae sint preces, si quid in solemissi eius expeditione vitiis admissum est (§. CLXXVII. Schol.). si rasuram continet vel lituram in loco suspecto¹, si vitium in latino sermone manifestum appareat², vel mandatum ferat nimis durum atque insolitum³ praejudicantis tertio, eiusve iuribus derogans: *cap. 2. et 10. de rescript.*

§. CLXXXII.

Genuini rescripti quae vis?

Rescripta ius faciunt inter partes tantum, non commune⁴. Quod idem in sententia a summo Pontifice, ac multo magis ab eius Curia in causis privatorum pronun-

¹ Cap. 6. de fid. instrum.

² Cap. 11. de rescript.

³ Cap. 5. ed. et cap. 5. de conf. utili vel iust.

⁴ Schrodt loc. cit. §. 217.

CAPVT IV.

229

nuntiatis obtinet¹. Et quoniam ea, quae gratiae sunt (§. CLXXXIX.) a sola pendent concedentis voluntate, vim adipiscuntur a die *datae*², nec morte concedentis perimuntur, etsi illa executionem anteverterat³. Iustitiae vero rescripta vim habent ex eo demum tempore, quo iudicii, cui inscripta sunt, praesentata sunt. Ex quo sit, ut morte concedentis, si modo res sit integra, expirant⁴, ut et morte illius, cui expresso nomine mandata est executio. Nec ad heredem vim eius transire verius existimo⁵. Effectu etiam caret ex accidenti, si qui impetravit, per annum uti dolo ac fraude cessat⁶. Expirant denique tam *renunciatione* eius in cuius favorem data sunt, quam concedentis revocatione: *cap. fin. de rescript.* Florens tom. I. pag. 103.

SCHOL. In rescriptis interpretandis haec tenenda sunt.
 1. Verba rescriptorum accipienda sunt quidem in *sensu proprio* ac *conformato stilo Curiae*, e qua prodierunt: attemperanda 2. tamen semper *fini* atque *intentioni* rescriptentis. Vnde fit 3. ut tam gratiae quam rescripta iustitiae stricte sint interpretanda: praeципue 4. tum, quando iuri alieno derogant. Habenda quoque est ratio *clausularum*, quarum nonnullis practici eximiam vim attribuunt. Sed ex quo eius generis formulae stili magis, quam Concilii Pontificii speciem prae se cooperunt ferre, nescio, quam valde inniti illis licet. Conf. Oberhauser in *praelat. iur. canon. h. tit. §. 6.* Schrodt loc. cit. §. 221. segg.

§. CLXXXIII.

¹ Zech. in *praeogn.* §. 108.

² Schrodt §. 225. cui iunge Bobmer §. 23. et Florens tom. I. pag. 313.

³ Cap. 5. de rescript. in 6. cap. 9. de offic. iud. deleg. eod.

Vid. cap. 36. de prab. in 6.

⁴ Cap. 19. de offic. iud. deleg. Zech. §. 344.

⁵ Cap. 36. de rescript. Gonzalez *ibid.*

⁶ Cap. 9. cap. 23. de rescript.

SECTIO II.

§. CLXXXIII.

Quid sit privilegium?

Ad rescripta gratiae referri possunt privilegia, seu iura a summo Pontifice personis sua potestati subiecta, et in causis ab ea non alienis¹ contra ius commune ex iusta causa ita concessa², ut nec iuri alieno³, nec communi Ecclesiae bono praeiudicium inferatur⁴. Vnde differt privilegium et a iure singulari⁵, et a dispensatione, per quam certa persona a legi cuiusdam obligatione in caso determinato eximitur.

SCHOL. Conf. Siegel dissert. de genuino privilegiorum conceptu.

§. CLXXXIV.

Vis privilegii.

Sive autem Personale sit privilegium, quod personam sequitur, et extinguitur cum persona⁶; sive Reale, quod rei veluti dignitati vel officio adhaeret⁷, et ad quosvis in re successore transit⁸, eo legitime concessa illa intelliguntur concessa omnia, quae indulgeri salvo cuiusque tertii iure, ac salva communi Ecclesiae salute potuerunt (§. CLXXXIII.), queve verbis eius, ac vi potestateque continentur⁹. Itaque ius tribuit qui-

dem

¹ Cap. 10. de foro compet.

² Cap. 25. de V. S.

³ Cap. 9. de sepult. cap. 22. de V. S.

⁴ Cap. 19. de terrib.

⁵ Cap. 12. de foro comp.

⁶ Cap. 7. de reg. iur. in 6.

⁷ Cap. 16. 21. et 33. de privileg.

⁸ Cap. 6. de insit.

⁹ Bobmer §. 239.

CAPVT IV.

dem impetranti suo utendi privilegio intra limites concessa gratiae¹, inutilemque efficit tam actum sibi adversum², quam sententiam contra productum in iudicio privilegium dictam³; quoniam tamen a iure communi abit, exceptionemque a regula constituit⁴, strictiore habet interpretationem⁵: itaque semper intelligendum est, ut nec iustitiam laedat, nec aequitatem. Nam et per se effectum amittit, simul atque publicae saluti noxiom esse incipit⁶. Neque tamen ita vim eius decet enervare, ut nihil concessionem videatur, cuiusmodi callidas interpretationes arcer cap. 30. de privileg. In concursu privilegiorum, cuius sit potior habenda ratio, docet Stryckius de iure privileg. contra privilegiat.

SCHOL. In regula: privilegiatus contra privilegium communi iure utitur. L. 11. §. 6. de minor. Sed hoc tum potest recipi, si per utriusque conditio est, et par sit robur utriusque privilegii. Nam ceteroquin, ut favendum illi magis est, qui vitare damnum, quam qui facere lucrum nititur, ita validius privilegium infirmiorum, et speciale praeferre generali aequissimum est.

§. CLXXXV.

Quibus modis cessat privilegium?

Exspirat privilegium variis modis. Primum quidem renunciatione illius, cui datum est, expressa vel tacita, que interdum ex non usu annorum quadraginta rectissime inducitur⁷. Porro concedentis revocatione,

max-

¹ Cap. 7. 26. de privil. cap. 5. de excess. Praelat.

² Cap. 10. de elect.

³ Cap. 21. de sent. et re iud.

⁴ Caus. 26. quest. 2. can. 2. 4.

⁵ Cap. 7. 19. de privileg.

⁶ Cap. 9. 34. de decim. cap. 2. de immunit.

⁷ Cap. 6. cap. 15. de privileg.

SECTIO II.

maxime si ad *benepacitum concessum est*¹. Est etiam iusta revocandi causa *abusus privilegii*², aut maior Ecclesiae ipsius utilitas³. Illud clarum est, finiri tempore pro quo concessum est; *rei quoque*, cui cohaeret; *interitu*; et *sublata qualitate* personae, quam solam respiciebat. Conservatur autem *innovatione* et *confirmatio*ne superioris, quae per se tamen sola novi iuris nihil tribuit cap. 13. de *privil.* cap. 4. de *confirm. util.* et ibi *Bohmer.*

SCHOL. De Conservatoribus privilegiorum vid. cap. 1. cap. 15. de *offic. ac potest. iud. deleg.* in 6. Trid. sess. 14. cap. 5. de *reformat.* et Du Cange in *gloss. h. v.*

CAPVT V.

DE AVCTORATE SANCTORVM PATRVM.

§. CLXXXVI.

Patres Ecclesiae Episcopi.

Patrum Ecclesiae geminus est ordo. Vnus Episcoporum est. Nam et hos priscis temporibus Patres fuisse appellatos testatur aliquoties S. Augustinus, et e Graecis S. Epiphanius, dum ait: *Episcoporum ordo ad pignendos Patres praecipue pertinet; hius enim est Patrum in Ecclesia propagatio*⁴. Sed hic sunt patres imperio praediti, quorum adeo pro auctoritate publicata instituta, non testimonii vim ex sententia ac probitate dicentis aestimandam, verum legis habent potestatem, ut ex iis liquere potest, quae de Synodorum particularium au-

cto-

¹ Cap. 5. de *rescript.* in 6.

² Cap. 11. 24. de *privileg.*

³ Cap. 3. eod.

⁴ Haereti. 75. n. 4.

CAPVT V.

Autoritate, canonumque in eis conditorum efficacia nuper a nobis dicta sunt copiosius.

§. CLXXXVII.

Proprie Patres qui dicantur?

Alter est ordo Patrum, quos communis consensione Ecclesiae recipit tamquam viros singulare divini Numinis providentia sibi datos, ut traditam a Christo sanctisque eius discipulis fidei ac morum doctrinam incorruptam tuerentur, transmitteret ad posteritatis memoriam. Nimirum promisit Christus disertis verbis, ad futurum se Ecclesiae suae usque ad consummationem saeculi: ob eam causam dedit ei primum quidem *Apostolos*, qui fidem praedicando fundarent, et exiguum in principio *Christi* familiari per orbem universum propagarent: tum *Pastores* etiam, ac *Dotores*, qui promulgatam ab illis fidem et illustraret scriptis egregiis, et contra insultus inimicorum cavillationesque, ac corruptos Christianorum mores fortiter deinceps propugnarent. Atque exstiterunt sane omni tempore viri doctrinae ac pietatis fama etiam apud hostes incliti, qui hoc egregie functi munere effectum dederunt studiis suis, ut, quod in tanta rerum ac temporum vetustate mireris, explorata teneamus, fidem non modo quovis saeculo Ecclesiae qualis fuerit, quive mores; verum etiam, quae publice privatimque observata disciplina. His igitur tamquam custodibus ac depositariis fidei ac traditionum, quo uti modo nos deceat, nunc expediendum est.

§. CLXXXVIII.

Quae Patrum auctoritas?

Anceps est de usu Patrum et auctoritate disceptatio,
G quaes